

2011-11-18

Pressinformation

Inledning

I en genomförd utredning om införande av utsortering av matavfall för biogasproduktion i Hälsingland föreslås att man avvaktar beslut i frågan tills bland annat de yttre förutsättningarna med nationella mål och styrmedel samt pågående biogasprojekt i närliggande län är bättre klarlagda.

För närvarande insamlas kärl- och säckavfall i samma behållare efter att producentansvarsmaterial och farligt avfall sorterats ut. Avfallet transporteras till fjärrvärmeverk/kraftvärmeverk för produktion av värme och el. Energiframställningen räcker till uppvärmning och varmvatten till ca 4 200 villor och el till 1 000 villor (SCB:s ett svenskt genomsnittshus).

Inom ramen för pågående regionala samverkan, Avfall Hälsingland, har hälsingekommunerna gemensamt utrett möjligheterna för att samla in matavfall för produktion av fordonsgas. Utredningen är en följd av uppsatta mål i kommunernas avfallsplan samt förslaget på nya nationella miljömål som bland annat säger att minst 40 % av matavfallet i Sverige ska behandlas biologiskt så att växtnäring och energi tas tillvara.

Utredningen har dels tittat på de olika system för utsortering av matavfall som används i andra kommuner i Sverige och dels olika lösningar för biogasanläggningar.

Genom att röta Hälsinglands beräknade mängd matavfall med de systemgränser som utredningen har satt erhålls fordonsgas motsvarande drift av ca 800 personbilar. Dessutom erhålls en rötrest som kan återföras till jord- eller skogsbruksmark. Då detta matavfall i dag förbränns minskar bränsletillförseln till förbränningsanläggning för energiutvinning i ett sådant scenario. Minskningen motsvarar uppvärmning av 900 villor respektive användning av hushållsel för motsvarande 200 villor. Ur ett klimatperspektiv bedöms biogas med fordonsanvändning vara ett något bättre alternativ än att förbränna matavfallet. Klimatvinsten bedöms motsvara koldioxidutsläpp från 300-400 bensindrivna personbilar per år.

Rekommendation

Utredningen föreslår att kommunerna i Hälsingland avvaktar slutligt ställningstagande om införande av sortering av matavfall med biogasframställning. Detta baseras främst på följande;

- De nya nationella miljömålen är ännu ej beslutade och därmed finns heller inga styrmedel i form av eventuella skatter eller bidrag kopplat till biogasframställning klara
- Det pågår utredningar och planering om utbyggnad av biogasanläggningar i närliggande län (Sundsvall, Gästrikland, Dalarna)
- Det pågår en av regeringen tillsatt utredning (2011:66) om utformning och ansvar för insamling och omhändertagande av hushållsavfall som även inbegriper åtgärder för att öka

användningen av avfall som en resurs (ex biogasframställning). Utredningen ska vara klar juni 2012

- Från miljösynpunkt finns en hel del positiva aspekter med rötningsystemen, men man skulle även få effekter som en minskad el- och värmeproduktionen från avfallet.
- Det blir högre kostnader för renhållningsabonnenter (ca 10 %)
- Källsortering av matavfall men i synnerhet biogasproduktion med dess för- och efterbehandling är komplicerade processer som kräver goda ekonomiska och personella resurser

För närvarande bedöms den sammantagna nyttan vara för svag för att rekommendera annat än att avvakta. Dessutom finns uppenbara risker (lagstiftning, styrmedel, teknikutveckling, marknad) som kan påverka renhållningskollektiven i Hälsinglands kommuner på ett negativt sätt. Att utredningen visar att rötningssystemen kan vara intressanta miljömässigt, motiverar att man följer teknikutvecklingen och är beredda att ta omtag i utredningsarbetet om nya kostnadseffektiva och driftsäkra behandlingssystem kommer fram.

Då kommunerna avser att påbörja framtagande av kommunala avfallsplaner¹ 2012-2013 rekommenderas att utförd utredning ingår som underlag för ett ställningstagande om framtida hantering av matavfallet. Vid denna tidpunkt är de nationella miljömålen beslutade och förhoppningsvis också de nationella styrmedel som väntas komma under 2012 med anledning av regeringen tillsatta utredning om allmän översyn av avfallsområdet. Dessutom hinner planerade biogassatsningar i närliggande län med avsevärt större befolkningsunderlag utvecklas som grund för ställningstaganden.

Insamling av matavfall

Om insamling av matavfall införs kom utredningen fram till att papperspåsar med separata kärl är den mest lämpliga för Hälsinglands kommuner. Kostnaderna skiljer ej nämnvärt från övriga metoder och utsortering i papperspåse bedöms vara enklast och tryggast för kommunerna och ger störst flexibilitet för framtiden, medger både upphandling och behandling i egen rötningssystem. Systemet med papperspåsar används framgångsrikt i närliggande regioner (Gästrikland och Dalarna) och detta system införs nu även i Sundsvall. Det finns goda erfarenheter som visar på bra källsortering, lägre avfallsmängder till behandling och god renhet hos utsorterat avfall.

Behandling av matavfall

Utredningen belyste lokala biogasanläggningar, regional biogasanläggning och upphandling för extern transport till biogasanläggning.

Lokala anläggningar innebär 25 % ökade kostnader och klart sämre miljönytta (ingen fordonsgastillverkning) än övriga alternativ. Detta tillsammans med ökade risker (substratmängd, teknik, etc) medför att lokala anläggningar avfärdas som tänkbart alternativ.

Regional anläggning och upphandling av extern anläggning är likvärdiga ur vad gäller kostnad för abonnenten och ur en miljömässig synvinkel.

Om kommunerna bedömer att matavfallssortering ska införas är upphandling av extern anläggning inledningsvis det mest säkra och trygga alternativet för Hälsinglands i sammanhanget små kommuner med begränsade personella och ekonomiska resurser. Då kan fokus för kommunernas avfallsverksamheter vara att säkerställa en effektiv insamling med god

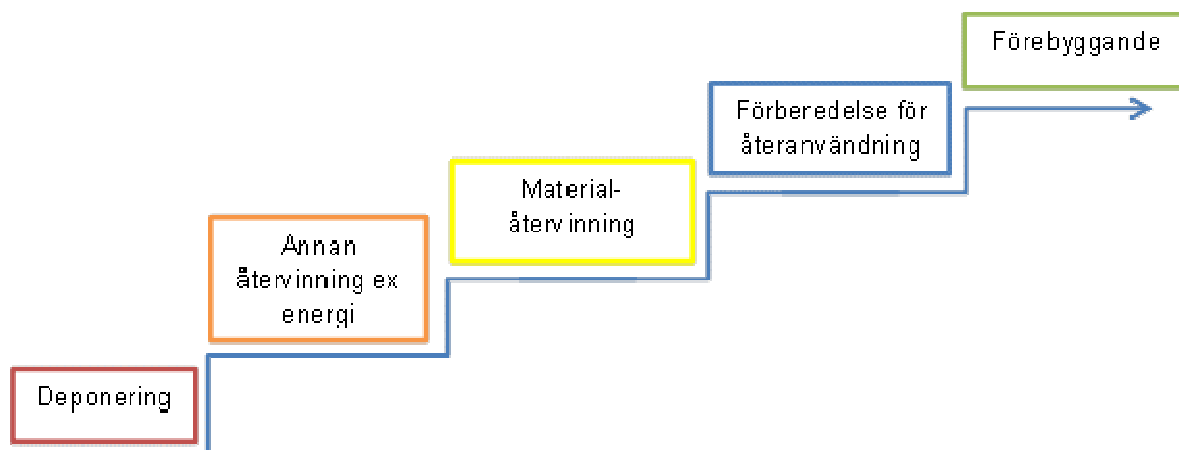
¹ Lagstadgad plan för hur främst hushållsavfall ska samlas och omhändertas. Planen ska remitteras till allmänhet och beslutas i kommunfullmäktige.

renhet hos matavfallet. När denna process är tryggad kan fördjupad utredning om regional anläggning aktualiseras.

I närliggande län pågår arbete med att planera för nya biogasanläggningar (Sundsvall, Gävle, Dalarna) vilket innebär att det om ett antal år sannolikt finns en fungerande marknad för rötning av matavfall.

Allmänna reflektioner

Inom EU är den så kallade avfallshierarkin styrande;

1. Förebygg att avfall uppkommer.
2. Förbered avfallet för återanvändning.
3. Återvinn materialet i sig.
4. Återvinn materialet på annat sätt, t.ex. genom energiutvinning.
5. Bortskaffande av avfallet (deponering).

Detta är också styrande för den svenska avfallshanteringen och i förslag på nationella miljömål (SOU 2011:34) anges bland annat följande etappmål;

- Matavfallet ska minska med minst 20 procent jämfört med år 2010.
- Minst 40 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ska behandlas biologiskt så att växtnäring och energi tas tillvara.

Biogasproduktion berör den nedre delen av avfallshierkin (Annan återvinning). Förebyggande av avfall är högst i hierarkin och det som i första hand eftersträvas och där är bland annat etappmålet om minskat matavfallssvinn viktigt. Matavfallssvinnet beräknas i underlag till nationella miljömål motsvara ca 1,9 miljoner ton koldioxid i Sverige årligen vilket grovt motsvarar 25 000 – 30 000 ton koldioxid för kommunerna i Hälsingland. Jämfört med den potential som biogasproduktion med fordonsgas bedöms ge (ca 1 000 ton koldioxid) är möjligheterna att minska climateffekterna större genom att förebygga att matavfall uppstår.

Biogasproduktion har många intressegrupper. Exempelvis pågår på många håll i Sverige privata initiativ från jordbruk och livsmedelsnäring med lokala biogaslösningar. Ofta är dock matavfall ej med som substrat på grund av att matavfall komplicerar process och avsättning av rötrest.

Kommunerna i Hälsingland har under hösten 2011 utförd en kundenkät som bland annat frågar om hushållens nöjdhet med nuvarande system och inställning till att införa matavfallssortering. Enkäten utförs samtidigt i 24 kommuner i Sverige. Utdrag visade bland annat följande;

KUNDENKÄT 2011	HÄLSINGLAND, MEDEL	MEDEL 24 KOMMUNER
Andel som svarat att de är ganska eller mycket nöjda med nuvarande system för avfallshantering, %	93	89
Andel som svarat att de har ganska eller mycket stort förtroende för kommunens avfallshantering, %	68	64

Enkäten visar att hushållen i Hälsingland är mycket nöjda med kommunens avfallssystem och förtroendet för kommunens avfallshantering är något större än övriga som utfört enkäten.

De allra flesta tycker att ambitionsnivån för kommunens system för källsortering är lagom och ca 15 % (medel Hälsingland) tycker att den borde höjas lite vilket är en högre andel än de som tycker att ambitionsnivån borde sänkas. 60 % är ganska eller mycket villiga att göra en extra insats för att källsortera matavfall i sitt hem. 29 % är ganska eller mycket villig att betala en något högre avgift för en kretsloppsanpassning enligt nationella miljömål.

Sammantaget visar enkäten att hushållen i Hälsingland är nöjda med dagens system och en svag majoritet är villiga att öka sina ansträngningar med källsortering men en betydande majoritet vill ej betala för en ökad insats.

Hälsinglands kommuner och dess organisationer inom kommunal avfallshantering är förhållandevis små och oavsett vägval om framtida insamling och behandling av matavfall är samverkan en viktig framgångsfaktor för att kunna driva och utveckla en väl fungerande avfallshantering.

Avfall Hälsingland

Avfall Hälsingland är ett samarbete mellan länets kommunala avfallsorganisationer som ska arbeta för att alla blir vinnare i helheten och det finns långsiktiga ekonomiska och miljömässiga incitament för alla parter samt stegvis samordna verksamheterna som slutligen kan leda till en gemensam organisation för renhållningen.

Avfall Hälsingland ska bland annat genomföra utredningar och projekt, informera och kommunicera med kommuninvånare, samordna strategiska avfallsfrågor mot branschorganisationer, myndigheter, närliggande verksamheter (VA) och näringsliv samt bedriva omvärldsbevakning och diskutera utvecklingen utifrån ny teknik samt lagar och myndighetskrav.

Fakta biogas från matavfall

Utsortering av matavfall innebär att system för källsortering och insamling av matavfall måste lösas för alla hushåll, restauranger, storkök och butiker. För att erhålla en bra biogasprocess och rena kretslopp krävs mycket hög renhet i det sorterade matavfallet vilket ställer höga krav på information och kommunikation med hushåll och näringsidkare. Det insamlade matavfallet rötas i en biogasanläggning ofta tillsammans med annat organiskt material såsom slakteriavfall eller gödsel. Biogasen från anläggningen kan därefter användas för el- och värmeproduktion eller uppgraderas till fordonsgas.